

УДК 342.951:351.82

Аверочкіна Т. В., к.ю.н., с.н.с., доцент кафедри
морського та митного права НУ «ЮОА»

Митна адміністративна юрисдикція України у прибережних морських просторах

Статтю присвячено дослідженню митної адміністративної юрисдикції України у прибережних морських просторах. Наголошується на тому, що всі митні операції з контролю та оформлення суден закордонного плавання проводяться біля причалів в портах України, що є відкритими для заходу таких суден. Зазначається, що митним формальностям, які здійснюються на морському транспорті присвячено окрему главу Митного кодексу України, норми якої деталізуються у Типовій технологічній схемі здійснення митного контролю водних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 451 та Обов'язкових постановках по морським торговельним портам.

Ключові слова: митні формальності, судна закордонного плавання, юрисдикція, адміністративна юрисдикція, митна адміністративна юрисдикція.

Статья посвящена исследованию таможенной административной юрисдикции Украины в прибрежных морских пространствах. Подчеркивается, что все таможенные операции по контролю и оформлению судов заграничного плавания проводятся у причалов в портах Украины, открытых для захода таких судов. Отмечается, что таможенным формальностям, осуществляемым на морском транспорте посвящена отдельная глава Таможенного кодекса Украины, нормы которой детализируются в Типовой технологической схеме осуществления таможенного контроля водных транспортных средств перевозчиков и товаров, перемещаемых ими, в пунктах пропуска через государственную границу, утвержденной постановлением Кабинета Министров Украина от 21 мая 2012 № 451 и Обязательных постановлений по морским торговым портам.

Ключевые слова: таможенные формальности, суда заграничного плавания, юрисдикция, административная юрисдикция, таможенная административная юрисдикция.

The article investigates the customs administrative jurisdiction of Ukraine in the coastal areas. It is emphasized that all customs control operations and design foreign-going vessels are held at the berths in the ports of Ukraine are open to approach such vessels. It is noted that the customs formalities carried out in the maritime transport separate chapter of the Customs Code of Ukraine, whose provisions are detailed in Data Flow Diagram of the customs control of water transport vehicles and carriers of goods transported by them at checkpoints across the state border, approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine on May 21, 2012 number 451 and Compulsory Regulations on maritime trade ports.

Keywords: customs formalities, the court of foreign navigation, jurisdiction, administrative jurisdiction, customs administrative jurisdiction.

В умовах інтеграції української економіки до міжнародного економічного простору та членства у Світовій організації торгівлі зростають роль і значення митного регулювання як елемента державного управління зовнішньоторговельною діяльністю. Порядок і правила, при дотриманні яких особи реалізують право на переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України, встановлено у прив'язці до економічних процесів, оскільки самі собою митні правила є лише інструментом для виконання основного завдання економічної політики держави — розвитку і зміцнення національної економіки.

Здійснювані щодо переміщуваних об'єктів митні процедури в морських прос-

торах безпосередньо залежать від обсягу митної адміністративної юрисдикції в цих просторах і функціональних режимів переміщуваних суден. Особливості процедур переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон у морських просторах зумовлюють й особливості застосування форм митного контролю, оскільки неможливість фактичного контролю за переміщенням морських суден через митний кордон створює сприятливі умови для масового порушення митних правил.

Чітка правова регламентація митних процедур щодо морських суден і переміщуваних ними вантажів призводить до спрощення і скорочення тимчасових витрат на їх здійснення, прискорення проходження товаропотоків через митний кордон що робить українські порти привабливими для судновласників і сприяє їхньому розвитку.

На адміністративно-юрисдикційну діяльність митних органів в науковій літературі є декілька поглядів. Так, А.Б. Калюта вважає, що під «адміністративно-юрисдикційною діяльністю митних органів необхідно розуміти самостійний вид державної, підзаконної, правозастосовної діяльності, що полягає у розгляді та вирішенні в передбаченому нормативно-правовими актами порядку правових спорів з метою охорони суспільних відносин галузі митної справи. Основу концептуальної, теоретичної моделі адміністративної юрисдикції митних органів становлять як загальна мета, завдання та ознаки, властиві діяльності органів виконавчої влади в цілому, так і специфічні завдання та властивості, характерні іншим видам юрисдикцій (кримінально-правовій; цивільно-правовій; господарсько-правовій)» [1].

Д.В.Приймаченко розуміє під **адміністративно-юрисдикційною діяльністю митних органів України** «урегульовану нормами митного та адміністративного права діяльність щодо розгляду справ про порушення митних правил і накладення стягнень» [2, 8]. При цьому він зазначає, що «в адміністративно-правовій літературі, крім цього вузького розуміння поняття, існує й ширше розуміння поняття «адміністративна юрисдикція», а саме: адміністративно-процесуальна діяльність, здійснювана в позасудовому або судовому порядку з метою розгляду та вирішення адміністративно-правових спорів та застосування адміністративно-правових заходів» [2, 8; 3, 414]. Також автор зазначає, що «**адміністративно-юрисдикційна діяльність митних органів** характеризує те, що вона завжди має виключно державно-владний характер, здійснюється тільки в офіційному порядку і пов'язана з реалізацією правоохоронної функції» [2, 8]. Цілком погоджуючись із наведеними твердженнями, необхідно також зауважити про т. зв. «широкий» підхід до визначення поняття «адміністративна юрисдикція», на підтримку якого висловлюються Є.В. Додін, В.К. Колпаков та С.О. Кузнецов [4; 5; 6]. Вони зазначають, що більша частина наукових розробок, присвячених адміністративної юрисдикції, залишає поза полем свого зору її регулятивний («позитивний») аспект, який полягає в щоденному здійсненні адміністративно-владних повноважень органами державної виконавчої влади в спеціальних сферах: митних органів — у сфері митної справи, прикордонних органів — у сфері прикордонного контролю та ін. В регулятивній функції проявляється підзаконний характер юрисдикції, що полягає в діях по безпосередньому втіленню в життя нормативно-правових актів. Що ж до здійснення адміністративної юрисдикції в морських просторах, то це абсолютно новий погляд на цей вид державної діяльності, до сьогоднішнього дня практично не досліджений в правовій літературі [7].

Практично всі митні операції з контролю та оформлення суден закордонного плавання проводяться в портах України, що є відкритими для заходу таких суден [8]. Перелік таких портів затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р. № 466-р. [9], це наступні морські порти України: Рені, Ізмаїл, Усть-Дунайськ, Білгород-Дністровський, Іллічівськ, Одеса, Южний, Миколаїв, Херсон, Скадовськ, Севастополь, Євпаторія, Ялта, Феодосія, Керч, Бердянськ, Маріуполь, спеціалізований морський порт Октябрськ.

Відповідно до ст. 6 Закону України від 04.11.1991 р. «Про державний кордон України» [10], води портів України, обмежені лінією, яка проходить через постійні портові споруди, які найбільше виступають у бік моря є частиною внутрішніх вод України. Отже вони є прибережними морськими водами [11].

В більшості випадків митні формальності щодо суден, які прибувають з-за кордону (або виходять за кордон України), здійснюються біля причалів порту. Митний контроль та митне оформлення суден на рейді здійснюються за погодженням з прикордонними військами [12, 42]. Це підтверджують норми Обов'язкових постанов по морським торговельним портам України [13], що розміщені на їх офіційній сайтах. Зокрема, Обов'язкові постанови по ДП «Одеський морський торговельний порт» і портопункту Зміїний, затверджені наказом начальника ДП «Одеський морський торговельний порт» від 30.03.2012 р. № 286 [14] містять Додаток 1 «Митні правила порту», де в п. 1.1 зазначається про те, що судна, які прибувають із-за кордону чи відпливають за кордон, приймаються і відправляються, як правило, біля причалів або, у виняткових випадках, на рейді – залежно від рішення митної установи і контрольно-перепускного пункту прикордонних військ.

Обов'язкові постанови по морському торговельному порту Южний передбачають, що тимчасові зони митного контролю в порту створюються в межах території пункту пропуску, яка обмежена на місцевості периметром огорожі і яка перебуває під охороною спеціалізованих підрозділів: на територіях, причалах, в приміщеннях порта, розміщених на його території підприємств ТОВ «Трансвестсервіс», ДП «Трансбункер - Південь», ДП «МТП «Южний», ВАТ «Укртрансфанта», де зберігаються товари та інші предмети під митним контролем Чорноморської регіональної та Центральної Енергетичної митниць; на суднах закордонного плавання, що знаходяться біля причалів Порту вздовж причальних ліній, під час проведення митного контролю та оформлення суден і вантажів, товарів та інших предметів, які ними перевозяться. Митний контроль та митне оформлення суден, що прибувають з-за кордону (убувають за кордон), проводяться біля причалів Порту у встановленій зоні митного контролю, у виняткових випадках – на внутрішньому або зовнішньому рейді Порту, з дозволу начальника ОПК, за погодженням з митним постом «Григорівка». Митний контроль та митне оформлення екіпажів суден закордонного плавання здійснюється на борту судна, а в разі документального оформлення судна – біля борта судна або на прохідних Порту [15].

Митним формальностям, що здійснюються на морському та річковому транспорті, присвячено Главу 30 нового Митного кодексу України [16], прийнятого 13.03.2012 р. (далі – МК України). Виокремлення такого підрозділу не є випадковим, оскільки зміст та порядок його застосування обумовлений впливом норм міжнародного публічного та міжнародного приватного морського права,

що знайшли своє місце у численних міжнародних конвенціях, угодах та інших міжнародних документах, які визначають рамкові стандарти, а іноді, й конкретні вимоги щодо митного оформлення у цій транспортній галузі. Застосування статей цієї глави МК України передбачає врахування положень значної кількості нормативно-правових актів: від міжнародно-правових та загальнонаціональних до локальних. Водночас слід зазначити, що вітчизняний законодавець завжди намагався при вирішенні питань митного оформлення на морському транспорті дотримуватися ідеології та визначень міжнародного публічного та міжнародного приватного морського права [17, 24].

Якщо звернутися до більш ранньої нормативної бази з цього питання, то побачимо декілька нормативно-правових актів: Інструкція про організацію митного контролю та митного оформлення суден і товарів, що переміщуються ними, затверджена наказом Держмитслужби України від 17.09.2004 р. № 678 [18], постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2003 р. № 1989 «Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними» [19], Порядок суднового постачання в морських і річкових портах України, відкритих для заходу суден закордонного плавання, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2009 р. № 846 [20]. Два останні документи втратили чинність. На заміну першому з них прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 451 «Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними» [21], якою затверджено типові технологічні схеми, зокрема Типову технологічну схему здійснення митного контролю водних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон, яку розроблено відповідно до 30 глави МК України та яка дещо конкретніше роз'яснює положення його статей.

Аналіз норм Глави 30 МК України, як зазначає Є.В. Додін [17, с. 25, 44-45], дає певні підстави для провадження подальших нормотворчих робіт. Так, деякі статті містять недосконалі конструкції (наприклад, ст. 207, регламентуючи «тривалість перебування суден закордонного плавання під митним контролем» не визначає її, обмежуючись формулюванням, що «судно закордонного плавання протягом усього часу стоянки в порту перебуває під митним контролем»), в МК України відсутні норми щодо контейнерних перевезень, які здійснюються морськими суднами. Проте, можливо, що лаконічність викладу Глави 30 зумовлена розмаїттям підзаконної нормативно-правової бази, завдяки застосуванню якої стає можливим розуміння й відповідних базових норм МК України. Адже на розвиток розглянутої Глави 30 постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 451 затверджено Типову технологічну схему здійснення митного контролю водних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, у пунктах пропуску через державний кордон (далі — Технологічна схема).

Відповідно до Технологічної схеми, митний контроль водних транспортних засобів і товарів здійснюється митним органом в зонах митного контролю на територіях морських та річкових портів, а також в акваторіях портів, відкритих для міжнародних перевезень. Митний контроль в акваторіях портів здійснюється за погодженням з органом охорони державного кордону.

Агентська організація (морський агент) зобов'язана не пізніше ніж за одну добу до прибуття судна закордонного плавання в порт призначення на митній території України подати митному органу, в зоні діяльності якого розташований такий порт, інформацію в електронному вигляді за встановленою формою про товари, прийняті до перевезення у контейнерах у порт призначення на митній території України. Така інформація використовується митним органом виключно для визначення форми та обсягу контролю, достатнього для забезпечення додержання законодавства з питань державної митної справи.

Порядок і форма подання інформації про товари, що підлягають санітарно-епідеміологічному, ветеринарно-санітарному, фітосанітарному, радіологічному, екологічному контролю, встановлюються державними органами, які здійснюють такі види контролю.

У разі коли агентською організацією (морським агентом) митному органу, в зоні діяльності якого розташований порт, не подано в установленому порядку інформацію про товари, прийняті до перевезення у контейнерах у порт призначення на митній території України, органи управління портом не дозволяють капітанові судна закордонного плавання заходити до акваторії порту. Це не стосується суден закордонного плавання, які заходять у порт у зв'язку з дією обставин, що мають характер непереборної сили, стихійним лихом, а також з метою рятування людей.

Місця стоянки суден закордонного плавання, посадки і висадки пасажирів визначаються адміністрацією порту за погодженням з митним органом та органом охорони державного кордону. Адміністрація порту не дозволяє капітанові судна закордонного плавання виходити з акваторії порту без відмітки митного органу у відповідному судовому документі. Для тимчасового виходу судна закордонного плавання з порту у зв'язку з дією обставин, що мають характер непереборної сили, стихійним лихом, а також з метою рятування людей наявність дозволу митного органу не обов'язкова. Про такі події адміністрація порту негайно інформує митний орган.

Митний контроль товарів, що перевозяться членами екіпажів суден, здійснюється, як правило, на борту таких суден.

Митний контроль товарів, що перевозяться пасажирами, як правило, здійснюється в оглядовому залі порту.

Митний контроль суден закордонного плавання, що плавають під іноземним прапором, може здійснюватися документально за умови постійного перебування суден під контролем митного органу в зонах митного контролю пунктів пропуску (пунктів контролю).

У разі коли є підстави вважати, що судна закордонного плавання і товари переміщуються через митний кордон з порушенням норм МК України та інших законодавчих актів з питань митної справи, здійснюється митний огляд суден, а також транспортних засобів перевізників, товарів та особистих речей, що переміщуються ними.

У разі виявлення фактів порушення законодавства на будь-якому етапі здійснення митного контролю та митного оформлення суден закордонного плавання, а також транспортних засобів і товарів посадова особа митного органу зобов'язана вжити заходів, передбачених законодавством.

Митний контроль суден закордонного плавання здійснюється комісією, що складається з представників органів охорони державного кордону, митних органів, адміністрації порту та агентської організації (морського агента). У разі коли законодавством передбачено здійснення інших видів контролю (санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, радіологічного, екологічного), до складу комісії включаються представники органів державної влади, які здійснюють такі види контролю (далі – контролюючі органи). Для здійснення митного контролю наливних суден до складу комісії можуть включатися представники державної пожежної охорони.

З дозволу митного органу та органу охорони державного кордону до складу комісії у разі потреби включаються представники інших органів, установ та організацій.

Члени комісії та особи, яким дозволено відвідання судна закордонного плавання під час здійснення контролю, не повинні вносити на судно та виносити з нього предмети, крім тих, що використовуються ними для виконання своїх службових обов'язків.

Митний контроль товарів, валютних та інших цінностей осіб, яким дозволено відвідання судна закордонного плавання під час здійснення контролю комісією, провадиться шляхом усного або письмового декларування.

Під час перебування судна закордонного плавання під митним контролем причалювання до нього будь-яких плавучих засобів здійснюється за наявності дозволу митного органу та органу охорони державного кордону.

Митний контроль суден закордонного плавання відповідно до послідовності їх прибуття та утворення комісії здійснюється цілодобово у такій черговості: 1) аварійні судна; 2) пасажирські судна; 3) вантажно-пасажирські судна; 4) лінійні судна; 5) танкерні судна; 6) інші судна у порядку їх прибуття.

Митний контроль пасажирських суден закордонного плавання здійснюється позачергово відповідно до графіка їх руху, завчасно погодженого з митним органом та органом охорони державного кордону.

Комісія утворюється на замовлення адміністрації порту або представника агентської організації (морського агента) і розпочинає роботу після завершення медичного (санітарного) огляду членів екіпажу.

Декларування судна закордонного плавання, що використовується виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України, здійснюється без подання митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа. Відомості про таке судно закордонного плавання зазначаються в генеральній декларації.

Для здійснення митного контролю капітан судна або інша особа, що входить до командного складу судна і належним чином уповноважена на це капітаном, подає документи, передбачені МК України, та зобов'язання капітана судна про реімпорт (реекспорт) судна закордонного плавання за встановленою формою і зобов'язання капітана судна, яке плаває під Державним Прапором України, про те, що закуплені за кордоном суднові припаси, зокрема запаси споживання, не будуть винесені із судна.

Яхти та інші плавучі засоби для дозвілля та спорту, що класифікуються у товарній позиції 8903 згідно з УКТЗЕД (далі – яхти), що належать громадянам-

нерезидентам і тимчасово ввозяться на митну територію України цими громадянами чи уповноваженими ними особами, а також яхти, що належать громадянам-резидентам і тимчасово ввозяться на митну територію України чи тимчасово вивозяться за межі митної території України цими громадянами чи уповноваженими ними особами, декларуються із застосуванням декларації тимчасового ввезення (тимчасового вивезення) яхти, форма якої наведена у додатку до Технологічної схеми (далі — декларація яхти), з одночасним наданням зобов'язання капітана судна про зворотне вивезення за межі митної території України (ввезення на митну територію України) яхти.

Форма декларації яхти оприлюднюється Держмитслужбою на її веб-сайті.

Декларація яхти оформлюється у трьох примірниках. Один примірник декларації яхти, оформленої посадовими особами контрольних служб, залишається у справах митного органу на контролі, другий — у справах органу охорони державного кордону, а третій — передається капітану судна для зберігання у справах судна. Декларація яхти зберігається у справах судна, застосовується для декларування цієї яхти під час вибуття за межі митної території України (повернення в Україну) та здійснення її митного контролю та митного оформлення.

При цьому зобов'язання капітана судна про зворотне вивезення за межі митної території України (ввезення на митну територію України) яхти реєструється в журналі обліку зобов'язань капітана судна про зворотне вивезення за межі митної території України (ввезення на митну територію України) судна закордонного плавання за номером декларації яхти.

До залишення яхтою територіального моря України декларація яхти подається посадовим особам Держмитслужби на їх вимогу.

На вимогу членів комісії капітан судна повинен пред'явити документ, що підтверджує право власності на яхту, та свідоцтво про право плавання під прапором держави.

За наявності декларації яхти дозволяється плавання яхти у територіальному морі та внутрішніх водах України, а також перебування на пристанях, причалах і в пунктах базування (за винятком районів, закритих для плавання і перебування).

Декларування товарів, що під час стоянки залишаються на борту яхти і будуть вивезені за межі митної території України, здійснюється без подання митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа. Відомості про такі товари зазначаються у декларації про вантаж.

Подані документи повинні бути скріплені печаткою судна та засвідчені підписом капітана судна або іншої особи, що входить до командного складу судна і належним чином уповноважена на це капітаном. У разі перевезення товарів у контейнерах допускається подання коносаментів, скріпленого печаткою та засвідченого підписом керівника або іншого належним чином уповноваженого працівника агентської організації (морського агента).

Декларування судна, що переміщується через митний кордон України як товар на підставі зовнішньоекономічного договору (контракту), здійснюється у відповідному митному режимі з поданням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа, заповненої у порядку, встановленому Мінфіном.

Митний огляд судна закордонного плавання здійснюється з метою перевірки відомостей, зазначених у документах. На суднові приміщення з предметами,

що не підлягають пропуску через митний кордон, накладається митне забезпечення у порядку, встановленому Мінфіном.

У разі виявлення контрабанди, порушення митних правил посадова особа митного органу має право продовжити строк перебування судна закордонного плавання під митним контролем.

Після закінчення митного контролю митний орган проводить реєстрацію документів, у яких відображаються результати митного контролю та митного оформлення, і веде їх облік.

Навантаження та розвантаження суден закордонного плавання, а також проведення допоміжних операцій з товарами (кріплення, розкріплення тощо) у період роботи комісії допускається за згодою членів комісії, уповноважених здійснювати контроль транспортних засобів та відповідних товарів, з представленням відмітки в декларації про вантаж.

Навантаження та розвантаження суден закордонного плавання, а також проведення допоміжних операцій з товарами (кріплення, розкріплення, переміщення по судну) допускається без участі комісії у разі застосування для судна вільної практики.

У такому разі представник агентської організації (морський агент) здійснює на судні пломбування кімнати для збереження зброї (сейфу), інших приміщень, в яких зберігаються підконтрольні товари (зокрема судові запаси, лікарські засоби, валютні цінності).

Митний орган веде облік транспортних засобів і товарів, що вивантажуються із судна закордонного плавання.

У разі виявлення розбіжностей між фактичною кількістю транспортних засобів і товарів та даними, зазначеними у вантажних документах, або у разі виявлення пошкоджених із слідами розпакування вантажних місць капітаном судна або іншою уповноваженою перевізником особою складається акт-повідомлення, який підписується представниками адміністрації порту і митного органу.

Після розвантаження судна закордонного плавання в генеральному акті, який підписується представниками адміністрації порту, митного органу і судна, зазначається кількість місць та маса зданих судном і прийнятих портом товарів. Один примірник генерального акта зберігається в митному органі.

Відповідно до переліку товарів, що підлягають державному контролю (у тому числі у формі попереднього документального контролю), у разі переміщення їх через митний кордон України та поданих товаросупровідних (товаротранспортних) документів посадова особа митного органу визначає вид (види) державного контролю та форму його проведення (попередній документальний контроль посадовою особою митного органу або державний контроль посадовими особами відповідних контролюючих органів).

У пунктах пропуску санітарно-епідеміологічний, ветеринарно-санітарний, фітосанітарний, радіологічний та екологічний види контролю здійснюються митними органами у формі попереднього документального контролю на підставі інформації, отриманої від державних органів, уповноважених на здійснення таких видів контролю, з використанням засобів інформаційних технологій.

За згодою декларанта чи уповноваженої ним особи митний контроль товарів, що перевозяться у контейнерах, може здійснюватися в зонах митного контролю

вантажних митних комплексів (автотерміналів, автопортів). Переміщення товарів у контейнерах із зони митного контролю пункту пропуску в зону митного контролю вантажного митного комплексу (автотерміналу, автопорту) або у зворотному напрямку здійснюється під контролем митного органу відповідно до технологічної схеми, що затверджується керівником митного органу за погодженням з керівниками органу охорони державного кордону, порту та вантажного митного комплексу (автотерміналу, автопорту).

Дозвіл митного органу на вивезення транспортних засобів і товарів із зони митного контролю і порту надається на підставі оформлених митних декларацій або інших документів, передбачених законодавством з питань державної митної справи, у порядку, встановленому Мінфіном.

Перебування в зоні митного контролю транспортних засобів і товарів, митне оформлення яких закінчено, не допускається, крім випадків, коли таке перебування є наслідком функціональної і технологічної діяльності порту або митний орган одержав від інших контролюючих органів інформацію про можливе порушення законодавства під час митного оформлення цих транспортних засобів і товарів.

До початку завантаження на судно закордонного плавання транспортних засобів і товарів декларант або уповноважена ним особа подає митному органу доручення на навантаження. Підставою для оформлення такого доручення є митна декларація з відміткою митного органу про закінчення митного контролю.

У разі надходження транспортних засобів і товарів, що були оформлені в інших митних органах і перебувають під митним контролем, разом з митною декларацією подаються товаросупровідні (товаротранспортні) документи.

Оформлене митним органом доручення на навантаження є підставою для завантаження зазначених у ньому транспортних засобів і товарів на судно закордонного плавання.

З метою запобігання простою транспортного засобу дозволяється оформлення доручень на навантаження за відсутності оригіналу митної декларації. Пропуск через митний кордон транспортних засобів і товарів здійснюється тільки за умови надання оригіналу митної декларації з відміткою митного органу про закінчення митного оформлення.

Внесення змін до доручення на навантаження здійснюється декларантом або уповноваженою ним особою тільки з дозволу митного органу.

Після закінчення завантаження судна закордонного плавання декларант або уповноважена ним особа подає митному органу вантажні документи для пропуску транспортних засобів і товарів через митний кордон.

Під час здійснення митного контролю транспортних засобів і товарів, що завантажуються на судна закордонного плавання (вивантажуються із суден), митні органи мають право використовувати документи, передбачені правилами роботи портів.

Після закінчення роботи комісії для вибуття судна митний орган підтверджує пропуск транспортних засобів і товарів через митний кордон.

Таким чином, норми Митного кодексу України про митні формальності щодо морських суден (здійснення щодо них митної адміністративної юрисдикції України) отримують подальший розвиток у підзаконних та локальних нормативно-

правових актах, що деталізують та наближують їх до конкретних застосовників. При цьому на сьогодні зберігається необхідність приведення локальних актів морських торговельних портів України у відповідність до вимог Закону України від 17.05.2012 р. «Про морські порти України».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Калюта А.Б. Адміністративно-юрисдикційна діяльність митних органів України: автореф. дис... канд. юрид. наук 12.00.07 А.Б. Калюта; Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2007. — 18 с.
2. Приймаченко Д.В. Адміністративно-юрисдикційна діяльність митних органів України / Д.В. Приймаченко // Митна справа. — 2003. — № 6. — С. 7-11. — С. 8.
3. Административное право: Учебник / Под ред. Ю.М. Козлова, Л.Л. Попова. - М.: Юрист, 1999.- 728с. — С. 414.
4. Додин Е.В. Таможенные операции на морском транспорте / Е.В. Додин. — О., Юридическая литература, 2001. — 96 с.
5. Додин Е.В. Общественные пункты охраны порядка и их взаимодействие с милицией в предупреждении административных правонарушений / Е.В. Додин, В.К. Колпаков. — Киев, 1987. — 65 с.
6. Кузнецов С.А. Административно-юрисдикционная компетенция таможенных органов Украины в открытом море / С.А. Кузнецов // Митна справа. — 2002. — № 6. — С. 28-31.
7. Аверочкина Т.В. Административная юрисдикция Украины в морских пространствах / Аверочкина Т.В. // Административное право и процесс. — № 2. — М.: Юрист, 2014. — С. 66-69.
8. Аверочкина Т. В. Щодо адміністративно-юрисдикційної діяльності митних органів у прибережних водах України / Т.В. Аверочкина // Митна політика та актуальні проблеми економічної безпеки України на сучасному етапі (економіко-управлінські, правові, інформаційно-технічні, гуманітарні аспекти) [Текст]: матеріали V міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених. — Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2012. — Т. 2. — С. 17.
9. Перелік морських портів України, відкритих для заходження іноземних суден, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 р. № 466-р // Офіційний вісник України. — 2013. — № 50. — Ст. 1803.
10. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 2. — Ст. 5.
11. Детальніше про прибережні морські води див.: Аверочкина Т.В. Адміністративно-юрисдикційна діяльність митних органів у прибережних водах України / Т.В. Аверочкина // Митна справа. — 2011. — № 6. — С. 85-99.
12. Додин Е.В. Таможенные операции на морском транспорте / Е.В. Додин. — Учебно-метод. пос. — Одеса: Юридична література, 2001. — 96 с. — С.42.
13. Звертаємо увагу на те, що відповідно до Закону України від 17.05.2012 р. «Про морські порти України» (ст. 17) (ВВР, 2013, № 7, ст.65), обов'язкові постанови по кожному окремому порту приймаються адміністрацією морських портів України за погодженням з капітаном морського порту та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки на морському і річковому транспорті (Міністерство інфраструктури України).
14. Обов'язкові постанови по ДП «Одеський морський торговельний порт» і портопункту Зміїний, затверджені наказом начальника ДП «Одеський морський торговельний порт» від 30.03.2012 р. № 286. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.port.odessa.ua/index.php/ua/pro-port/normativna-dokumentatsiya> (згідно із наказом державного підприємства «Адміністрація морських портів України» №5 від 12.06.2013 р. Обов'язкові постанови по Одеському морському порту і Зведення звичайів застосовуються в діючих станом на 12.06.2013 р. редакціях).
15. Обязательные постановления по государственному предприятию «Морской торговый порт

«Южный», утверждены приказом начальника ГП «МТП «Южный» от 11.11.2009 г. № 984/1. – [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.port-yuzhny.com.ua/?q=ru/node/231>

16. Митний кодекс України від 13.03.2012р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – Ст. 1175.

17. Додін Є.В. Митні формальності на морському і річковому транспорті : навч. посібник / Є. В. Додін; НУ «ОЮА». – Львів : Галиц. вид. спілка, 2012. – 104 с. – С. 24.

18. Інструкція про організацію митного контролю та митного оформлення суден і товарів, що переміщуються ними, затверджена наказом Держмитслужби України від 17.09.2004 р. № 678 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 41. – Ст. 2731.

19. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними: постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2003 р. № 1989 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 52. – Том 1. – Ст. 2778 (втр. чин.).

20. Порядок судового постачання в морських і річкових портах України, відкритих для заходу суден закордонного плавання, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2009 р. № 846 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 61. – Ст. 2160 (втр. чин.).

21. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними: постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 р. № 451 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 40. – Ст. 1546.

УДК 342.9

Мищенко І. В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри морського та митного права НУ «ОЮА»

Митний статус товарів як елемент митного режиму

Стаття присвячена аналізу положень митного законодавства України, стосовно митного статусу товарів і транспортних засобів комерційного призначення, які переміщуються через український митний кордон. Піднімаються питання сутності, природи, призначення митного статусу, його співвідношення з країною походження. Зазначене поняття розглядається в нерозривному зв'язку з інститутом митного режиму, відстежується, яким чином кожен з закріплених Митним кодексом України митних режимів впливає митний статус товарів. На основі аналізу норм чинного митного законодавства, присвяченого зазначеним проблемам, йому дається оцінка, виявляються проблеми в правовому регулюванні відповідних суспільних відносин, пропонуються можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: митний статус, митний режим, українські товари, іноземні товари, державна митна справа, країна походження товарів, вільний обіг товарів.

Статья посвящена анализу положений таможенного законодательства Украины, касающихся таможенного статуса товаров и транспортных средств коммерческого назначения, перемещаемых через украинскую таможенную границу. Поднимаются вопросы сущности, природы, назначения таможенного статуса, его соотношения со страной происхождения. Указанное понятие рассматривается в неразрывной связи с институтом таможенного режима, отслеживается, каким образом каждый из закрепленных Таможенным кодексом Украины таможенных режимов воздействует таможенный статус товаров. На основе анализа норм действующего таможенного законодательства, посвященного указанным проблемам, ему дается оценка, выявляются проблемы в правовом регулировании соответствующих общественных отношений, предлагаются возможные пути их разрешения.

Ключевые слова: таможенный статус, таможенный режим, украинские товары, иностранные товары, государственное таможенное дело, страна происхождения товаров, свободное обращение товаров.

The article is dedicated to the analysis of Ukrainian customs legislation conditions apropos customs status